

ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว

จังหวัดอุบลราชธานี และ แขวงจำปาสัก สปป. ลาว

Potential of Community-based Tourism Management of Thai-Lao Border Villages of UbonRatchathani Province, Thailand and of Champasak Province of Lao PDR

ประเวศ หอมชื่น¹ / วิตติกา ทางชั้น² / ชมพูนุท โมราชาศิ³

Pravet Homchuen / Wittika Thangchan / Chompunoot Morachati

¹สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Regional Development Strategies Programme, Ubonratchathani Rajabhat University

^{2,3}คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Faculty of Humanities and Social Sciences, Ubonratchathani Rajabhat University

บทคัดย่อ

การศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาวของจังหวัดอุบลราชธานีประเทศไทยและแขวงจำปาสักสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่คัดเลือกมาแบบเจาะจงประกอบด้วยชาวบ้านผู้นำชุมชนและตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่หน่วยงานภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนักวิชาการองค์กรเอกชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจากหมู่บ้านท่าลั้งตำบลห้วยไผ่อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีและในบ้านสุละ-ดอนกลุ่มเมืองชะนะสมบุญแขวงจำปาสักหมู่บ้านละ 10 คนรวม 20 คน ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยให้ตอบแบบสำรวจตนเองในการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนกรณีที่ไม่สามารถอ่านแบบสำรวจไม่ได้ผู้วิจัยจะอ่านให้ฟังแล้วให้ผู้นั้นตอบคำถามโดยมีการบันทึกเสียงและมีผู้ช่วยนักวิจัยจดคำตอบนอกจากนี้ยังใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ชุมชนจัดขึ้นการวิเคราะห์ข้อมูลใช้องค์ประกอบศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ด้านคือ (1) ด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม (2) ด้านองค์กรและการจัดการและ (3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกรอบเนื้อหาผลการศึกษาพบว่าจากการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-

ลาวจังหวัดอุบลราชธานีและแขวงจำปาสักพบว่าหมู่บ้านทั้งสองแห่งมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันเพราะสภาพภูมิประเทศที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง และมีวัฒนธรรมที่ผสมกลมกลืนระหว่างวัฒนธรรมของชาวบ้านท่าลี่และฮิลิบสองคองสิบสี่ของลาวลุ่ม ดังนั้นในการจัดกิจกรรมให้แก่นักท่องเที่ยวของชุมชนก็มีความใกล้เคียงกันด้วย กล่าวคือ มีจุดให้ศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพทางธรรมชาติที่เป็นภูเขา ถ้ำ ป่าไม้และสายน้ำ รวมทั้งจุดเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน ส่วนด้านการจัดองค์กรและการจัดการนั้นพบว่า กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนของไทย (คือ บ้านท่าลี่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี) มีความพร้อมและมีระบบการจัดการที่ดีกว่า กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสปป. ลาว (คือบ้านสุละคอนกุ่ม เมืองชะนะสมบุญแขวงจำปาสัก)

คำสำคัญ: ศักยภาพ, การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน, หมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว จังหวัดอุบลราชธานี
แขวงจำปาสัก สปป. ลาว

Abstract

This research investigated potentials in community-based tourism management of Thai-Lao Border villages of Ubon Ratchathani Province in Thailand and Champasak Province in Lao PDR. Twenty key informants, purposively selected, 10 from each village, included villagers, community leaders, governmental representatives, private sectors, and involved bodies from Thalong Village, Huay Pai subdistrict, Khong Chiam district, Ubon Ratchathani province in Thailand and from Sula Village, Sanasomboon district, Champasak province in Lao PDR. In-depth interviews were employed in the data collection. These were done through self-survey in community-based tourism. If the targeted people were found not to be able to read, the researcher read it for them; their answers were recorded and written by the researcher's assistants. Besides the interviews, participatory observation in tourism activities was also utilized. Data were analyzed by using 3 potential of community-based components as the content framework. It consisted of (1) natural and cultural tourism products and, (2) administration organization, and (3) learning activity. The findings showed that both villages from Thailand and from Lao PDR were similar in rich of natural and cultural tourism products. This was derived from their geographical features, situating on the Mekong River bank. Their cultural practice was also alike. This came from the integration of two cultures: the Bru of Thalong and Hid-Sib-Song-Kong-Sibsi of Lower Laos.

Therefore, tourism activities held for tourists were similar as well. Indeed, there had been the stations for learning about nature, that is, mountains, caves, forests, and the river, including the cultures and ways of life of the villagers. For the organization and management, the village in Thailand was found to be better in preparedness than that in Lao PDR.

Keywords: potential, community-based tourism management, Thai-Lao border villages of Ubon Ratchathani province in Thailand and Champasak province in Lao PDR

บทนำ

องค์การการท่องเที่ยวโลก (United Nations World Tourism Organization : UNWTO) ได้พยากรณ์ว่าในปีพ.ศ. 2563 (ค.ศ. 2020) การเดินทางท่องเที่ยวของโลกจะเพิ่มมากขึ้นโดยจะมีนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศราว 1.6 พันล้านคนและภูมิภาคที่มีแนวโน้มเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมคือภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกและกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน ภูมิภาคเหล่านี้จะกลายเป็นจุดหมายปลายทางแห่งใหม่ที่จะมีผู้นิยมเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Ministry of Tourism and Sports, 2011: 5)

จากการพยากรณ์ข้างต้น ประชาคมอาเซียน จึงมีการกำหนดแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: ATSP) โดยมีหลักการสำคัญจากการประชุมการท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Forum 2010) ณ ประเทศบรูไนดารุสซาลามในปี พ.ศ. 2553 ภายใต้กรอบข้อตกลงยอมรับร่วม (Mutual Recognition Arrangement: MRA) ซึ่งประเทศสมาชิกรับรองหลักการสำคัญ 6 ประการเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียนดังนี้ประการที่ 1 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการและเป็นระบบ ประการที่ 2 การพัฒนาอย่างยั่งยืนและมีความรับผิดชอบต่อประการที่ 3 การประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ประการที่ 4 ผลិតภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพประการที่ 5 ความเป็นเลิศด้านการให้บริการและประการที่ 6 ประสิทธิภาพการท่องเที่ยวที่แตกต่างและมีปฏิสัมพันธ์ (Department of Tourism, 2013: 10 -11)

นอกจากหลักการสำคัญ 6 ประการข้างต้นแล้วที่ประชุมองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียน (ASEAN National Tourism Organization: ASEAN NTOs) ได้ร่วมกันกำหนดพันธกิจที่จะต้องเร่งดำเนินการในระยะแรกซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้านประกอบด้วย 1) การพัฒนาสินค้าด้านการท่องเที่ยวของภูมิภาคเชิงประสบการณ์และเชิงนวัตกรรมและสร้างกลยุทธ์ทางการตลาดและการลงทุนที่สร้างสรรค์ 2) การยกระดับคุณภาพของบุคลากรบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวในภูมิภาคและ 3) การปรับปรุงและเร่งให้เกิดการอำนวยความสะดวกในการเดินทางและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน (Department of Tourism, 2010: 6-7) จากหลักการข้างต้น ประชุมองค์การการท่องเที่ยวแห่งชาติอาเซียนจึงได้กำหนดแผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: ATSP) ขึ้นโดยมุ่งเน้นพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยว 4 กลุ่มประกอบด้วย 1) วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม 2) ธรรมชาติ

3) การท่องเที่ยวโดยชุมชนและ 4) การท่องเที่ยวทางน้ำ (ASEAN Tourism Strategic Plan 2011–2015 (2011: 24)

แผนกลยุทธ์การท่องเที่ยวอาเซียนดังกล่าวสอดคล้องกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยที่ได้กำหนดแผนปฏิบัติการท่องเที่ยววิถีไทยในปีพ.ศ. 2558 (2015 Discover Thainess) ซึ่งเน้นการนำเสนอความเป็นไทยผ่านประเพณีวิถีชีวิตสถาปัตยกรรมธรรมชาติภาษาการแต่งกายที่มีการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและการเปลี่ยนผ่านให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่ผสานระหว่างแบบดั้งเดิมและแบบร่วมสมัยซึ่งเป็นคุณค่าที่นักท่องเที่ยวต่างชาติประทับใจเมื่อได้สัมผัสทั้งในมิติความตื่นตาตื่นใจตามที่มีการกำหนดคุณค่า

การท่องเที่ยววิถีไทยหรือความสุขแบบวิถีไทย (TATreviewMagazine.com-2015)

จากนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียนทำให้ประเทศไทยและประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) ส่งเสริมและพัฒนาชุมชนหมู่บ้านตามแนวชายแดนไทย-ลาวของทั้งสองประเทศเพื่อรองรับการจัดการการท่องเที่ยวชุมชนในอนาคต ในส่วนของประเทศไทย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและองค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นได้จัดสรรงบประมาณในการพัฒนาหมู่บ้านที่มีศักยภาพจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม คือ หมู่บ้านท่าลั้งตำบลห้วยไผ่อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีซึ่งมีกลุ่มชาติพันธุ์บรู (Bru tribe) ซึ่งเป็นหนึ่งในหลายชาติพันธุ์ในกลุ่มแม่น้ำโขง (Mukdavijit, 2006: 190-191) ที่ยังคงสามารถดำรงอัตลักษณ์ที่เป็นวิถีดั้งเดิมของตนไว้ได้ในท่ามกลางกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์

หมู่บ้านท่าลั้งเป็นชุมชนขนาดเล็ก ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนห่างไกลจากอำเภอโขงเจียมและการเข้าถึงค่อนข้างลำบากเนื่องจากตั้งอยู่ในหุบเขาที่ถูกโอบขนาบด้วยภูเขาและแม่น้ำโขงประชาชนยังมีความเหนียวแน่นในการสืบสานวัฒนธรรมเฉพาะของกลุ่มชนไว้ได้โดยเฉพาะจุดเด่นทางภาษาที่มีภาษาบรูซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มภาษาตระกูลออสโตรเอเชียติกมอญ - เขมร (Austroasiatic Mon- Kmhmer) สาขากระตุ (Katuic branch) (พนัสดอแก้ว 2552: 90) เป็นของตนเองมีภูมิปัญญาวิถีชีวิตตลอดจนความเชื่อและพิธีกรรมต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ก่อปรกกับเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ชายแดนติดกับประเทศเพื่อนบ้าน (สปป. ลาว) ซึ่งมีแม่น้ำโขงเป็นพรมแดนธรรมชาติและเป็นเส้นทางคมนาคมเชื่อมโยงระหว่างไทย-ลาวทั้งยังเป็นฐานทรัพยากรที่หล่อเลี้ยงชุมชนคือเป็นทั้งแหล่งอาหารแหล่งสร้างอาชีพประมงพื้นบ้านและการทำเกษตรกรรม โขงอันเป็นวิถีการดำเนินชีวิตที่มีการสืบทอดจาก

บรรพบุรุษจนถึงปัจจุบันซึ่งส่งผลให้ชุมชนหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาวบ้านท่าล้งยังคงรักษาอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่นดั้งเดิมไว้ได้

จากศักยภาพดังกล่าวทำให้ชุมชนชาวบรูแห่งนี้ได้รับคัดเลือกเป็นหมู่บ้านพัฒนาตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบของอำเภอโขงเจียมในปีพ.ศ. 2555 (The Community Development Department, 2014: 168) ซึ่งส่งผลให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางไปเยือนชุมชนชาวบรูบ้านท่าล้งเพิ่มมากขึ้นโดยลำดับ (Taktai, 2015 : Interview)

ทางด้าน สปป. ลาว ได้มีการพัฒนาหมู่บ้านสละ-ดอนกุ่ม ซึ่งอยู่ในเขตการปกครองของเมืองชะนะสมบุญแขวงจำปาสัก เพราะเห็นว่าเป็นหมู่บ้านที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและอยู่ในเขตส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตป่าอนุรักษ์พูเซียงทอง (Tourist Site Development Protected Forest Pou-Xiangtong Mountain) ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มพื้นที่ท่องเที่ยวของแขวงจำปาสักกลุ่มที่ 1 เขตเมืองปากเซและเมืองชะนะสมบุญ (Investment Opportunities in Laos Champasak province, 2009: 11)

หมู่บ้านท่าล้งอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และหมู่บ้านสละ-ดอนกุ่ม แขวงจำปาสัก ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขงตรงกันข้ามกันทั้งสองหมู่บ้านนี้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันเกี่ยวเนื่องกันอันญาติมิตรและมีความผสมกลมกลืนกันระหว่างวัฒนธรรมของคนบรูกับวัฒนธรรมของคนลาวกุ่ม (Low-land Laos) ซึ่งเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่จะมีส่วนส่งเสริมศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของทั้งสองหมู่บ้านรวมทั้งการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวของสองหมู่บ้านนี้ด้วย

นอกจากนี้ทั้งสองหมู่บ้านยังมีทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นจุดเชื่อมโยงสำคัญคือแม่น้ำโขงที่เป็นทั้งเส้นทางคมนาคมและฐานทรัพยากรหล่อเลี้ยงชุมชนด้านการประมงพื้นบ้านการเกษตรริมโขงและมีประวัติศาสตร์ร่วมของชุมชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงจากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านท่าล้งอำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีและบ้านสละ-ดอนกุ่มแขวงจำปาสักเพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาให้ชุมชนชาวบ้านดำเนินการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาวของจังหวัดอุบลราชธานีประเทศไทยและแขวงจำปาสักสปป. ลาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ใช้วิธีการแบบเจาะจงประกอบด้วย ชาวบ้าน ผู้นำชุมชนและตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้แก่หน่วยงานภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนักวิชาการองค์กรเอกชนและภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องจากหมู่บ้านท่าลั้ง หมู่ที่ 5 ตำบลห้วยไผ่อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีและจากบ้านสุละ-ดอนกุ่มเมืองชะนะสมบุญแขวงจำปาสัก สปป. ลาว หมู่บ้านละ 10 คน รวม 20 คน

2. ติดต่อประสานงานขอความร่วมมือจากผู้นำชุมชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่วิจัย

3. ลงพื้นที่สัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างและให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสำรวจศักยภาพตนเองในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่สามารถอ่านออกเขียนได้ผู้วิจัยจะอ่านให้ฟังแล้วให้กลุ่มเป้าหมายตอบคำถามด้วยปากเปล่า โดยมีการบันทึกเสียงและมีผู้ช่วยนักวิจัยจดคำตอบ นอกจากนี้ยังใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมในกิจกรรมการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่ชาวบ้านจัดขึ้นอีกด้วย

4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนภายใต้กรอบเนื้อหาขององค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ด้านคือ (1) ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (2) ด้านองค์กรและการจัดการและ (3) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

5. จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย เพื่อตรวจสอบข้อมูล มีผู้เข้าร่วมการประชุมได้แก่กลุ่มเป้าหมายเดิม และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายเดิมเพื่อตรวจสอบข้อมูลหรือเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

6. ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของที่ประชุมเพื่อให้ตรงตามข้อเท็จจริงของพื้นที่วิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาวแบ่งตามองค์ประกอบในการจัดการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3 ด้าน ดังนี้

1. ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านท่าลั้ง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

1.1 ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 1

ทรัพยากรทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยว	ศักยภาพ		ความพร้อม
	ตลอดปี	เฉพาะฤดู	
1. ศาลาชมวิวยิมโงะ	/		/
2. จุดเรียนรู้พืชดึกดำบรรพ์ต้นผง(ปรัง)	/		/
3.จุดเรียนรู้ผักหวานป่าและสมุนไพร	/		/
4.จุดเรียนรู้ปูภูเขา (กะปุกหิน)		ฤดูฝน	/
5.เนินวัดใจชาวฮั่นสาวลาว(ราว)	/		/
6.จุดเรียนรู้ป่าเต็งรังบนภูเขา	/		/
7.หินเต่าคู่รัก	/		/
8.จุดชมวิวดาบ้อง	/		/
9.โหล่งสี่บ้านที่ประดิษฐานพระพุทธรบาท กลางน้ำโขง		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
10.หาดขี้หมา		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
11.โหล่ง/คอนปลาแดก		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
12.บึงกว้าง		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
13.แก่งซาง		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
14. ถ้ำเขมรจุดพักของคนหาปลา		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
15.บึงฮีบงผาแอ่งน้ำขนาดใหญ่ในลำน้ำโขง		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
16.แก่งพันโบกแอ่งหินที่สวยงามหลากหลาย ขนาด นับไม่ถ้วน		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
17.จุดเรียนรู้ประติมากรรมธรรมชาติหินทราย เสาเฉลียงปู่ย่าพะลานรอยเสือ		ฤดูร้อน(แล้ง)	/

ตารางที่ 2

ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยว	ศักยภาพ		ความพร้อม
	ตลอดปี	เฉพาะฤดู	
1. ฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาจักสานกระติบ	/		/
2. ฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาสานเสื่อใบเตย	/		/
3. ฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาสมุนไพรไทย	/		/
4. รอยพระพุทธรบาทวัดภูเขาวงศ์	/		/
5. แหล่งเรียนรู้เกษตรบนลานหินโรงเรียน เพียงหลวง12	/		/
6. ศาลปู่ตาห่อฝ้ายของชาวบรู	/		/
7. ถ้ำทรายจุดตั้งถิ่นฐานในลำแม่น้ำโขงแห่ง แรกของคนบรู	/		/
8. วิถีชีวิตชาวประมง สองฝั่งโขงไทย-ลาว	/		/
9. บ้านพักโฮมสเตย์	/		/
10. ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ผาป่อง	/		/
11. ภาพเขียนสีก่อนประวัติศาสตร์ผาเจ็ก- ผาเมย	/		ต้องปรับปรุง เส้นทาง

1.2 ด้านองค์กรและการจัดการ

บ้านท่าสั้งได้จัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินการจัดการการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีการพักค้างคืนในหมู่บ้าน หรือ โฮมสเตย์ขึ้นและเริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2552 กลุ่มหรือองค์กรจัดการมีคณะกรรมการจำนวน 8 คนประกอบด้วยประธานกรรมการ 1 คน รองประธาน 1 คน กรรมการ 4 คน เภรัญญิก 1 คน และเลขานุการ 1 คนมีสมาชิกจำนวน 48 คน

ปัจจุบันกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าลั้งได้เพิ่มศักยภาพของกลุ่ม/องค์กร โดยเสนอขอจัดตั้งกลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนขึ้นเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่าลั้งโฮมสเตย์ เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2559 มีที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 19 หมู่ที่ 5 บ้านท่าลั้งตำบลห้วยไผ่อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

การจัดการด้านบ้านพักและสถานที่รองรับนักท่องเที่ยวปัจจุบันมีบ้านพักโฮมสเตย์ของกลุ่มจำนวน 10 หลังรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละ 45 คนนอกจากนี้ยังมีบ้านพักเสริม (โฮมสเตย์สำรอง) ที่เจ้าของยินดีช่วยรองรับนักท่องเที่ยวที่เกินกว่า 45 คน จำนวน 5 หลัง ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ 21 คน และกรณีที่มีนักท่องเที่ยวเกินกว่านี้ ทางกลุ่มจะขอความร่วมมือจากเจ้าของบ้านคนอื่นๆ ที่พอจะช่วยรับได้และหากไม่เพียงพออาจขอพักที่วัดบ้านท่าลั้งหรือโรงเรียนเพียงหลวง 12 ตามแต่กรณี

นอกจากนี้กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าลั้งยังมีการตั้งกลุ่มย่อยเพื่อกระจายบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอีก 7 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มดนตรีและการแสดง 2) กลุ่มมัคคุเทศก์และเรือนำเที่ยว 3) กลุ่มจักสานกระติบข้าว 4) กลุ่มสานเสื่อใบเตย 5) กลุ่มยาสมุนไพร 6) กลุ่มบ้านพักโฮมสเตย์ และ 7) กลุ่มทำอาหาร

ส่วนการจัดสรรรายได้จากการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง กลุ่มจะนำเงินที่เหลือจากการหักค่าใช้จ่ายต่างๆ มาจัดสรร โดยแบ่งเงินรายได้ให้แก่กลุ่มย่อยทั้ง 7 กลุ่มเพื่อจัดแบ่งกันเองโดยแต่ละกลุ่มจะมีการหักเงินเข้าเป็นกองทุนเพื่อสำรองในการใช้จ่ายหรือพัฒนาศักยภาพกิจกรรมการให้บริการนักท่องเที่ยวของกลุ่มและชุมชนครั้งละ 5-10 เปอร์เซ็นต์

ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว กลุ่มได้จัดให้มีระบบการจองและการมัดจำล่วงหน้า ระบบการจองโดยมากเป็นการจองทางโทรศัพท์ทั้งนี้กลุ่มมีข้อกำหนดให้แจ้งล่วงหน้าพร้อมจ่ายโดยโอนเงินมัดจำไม่น้อยกว่าร้อยละ 25 ของจำนวนเงินสำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง และแจ้งก่อนการเดินทางไม่น้อยกว่า 3 วันเพื่อกลุ่มจะได้ประสานเตรียมการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยอัตราค่าบริการบ้านพัก คืนละ 200 บาท ต่อคน ค่าอาหารเช้า อาหารว่าง และของดับบาตร 150 บาท ค่าบริการนั่งเรือ/แพ ชมภูมิทัศน์แม่น้ำโขง มีทั้งแบบเหมาลำและแบบรายหัว ขึ้นอยู่ขนาดเรือและจำนวนคนโดยสาร มีเสื้อชูชีพ น้ำดื่มและไกด์นำเที่ยวจัดไว้ให้บริการสำหรับโปรแกรมการท่องเที่ยว มีทั้งทางบกและทางน้ำให้นักท่องเที่ยวเลือก

1.3 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

ในด้านการกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านท่าเล้ง ได้จัดให้มีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติ จำนวน 17 ฐาน และเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชน จำนวน 11 ฐาน โดยมีผู้นำเที่ยวชาวบ้านเป็นผู้บรรยาย

2. ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านบ้านสุละ-คอนกุ่ม เมืองชะนะ สมบูรณ์แขวงจำปาสัก สปป. ลาว

2.1 ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรม

ตารางที่ 3

ด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ

แหล่งท่องเที่ยว	ศักยภาพ		ความพร้อม
	ตลอดปี	เฉพาะฤดู	
1. หินสอยพระบาทศักดิ์สิทธิ์(พระบาทเก็บแก้ว) วัดบ้านสุละ	/		/
2. หินสิลาเล็กโบราณ (ศิลาจารึกพันสี่ร้อยปี)	/		/
3. หินหลักคอนดอนบั้งขึ้น(หินหลักนครโบราณ)	/		/
4. หินงูเห่า	/		ไม่พร้อม
5. หินคอกม้า			ต้องปรับปรุง เส้นทาง
6. หินสอยพระบาทพุดานยาววัดบ้านดอนกุ่ม	/		/
7. จุดเขียนสู่ป่าสมุนไพรไฟส่องผาและเตยป่า	/		ต้องปรับปรุง เส้นทาง
8. ถ้ำไหโบราณ	/		ไม่พร้อม
9. ผาสลักเล็กรอยรอยเลขอารบิกที่ฝรั่งเศส ทำไว้เพื่อบอกระดับน้ำโขงเพื่อเดินเรือ กำปั่นช่วงปกครองอินโดจีน		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
10. หาดดอนกุ่ม		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
11. หาดบ้านใหม่		ฤดูร้อน(แล้ง)	/
12. จีวโง้ตันไม้โบราณที่ชาวบ้านเชื่อว่า เกิดเป็นคู่กันกับต้นไม้มณีโคตรที่น้ำตก คอนพะเพ็ง	/		ต้องปรับปรุง จุดชมผาสูงและ ถ่ายภาพ ระยะไกล

ตารางที่ 4

ด้านทรัพยากรทางวัฒนธรรม

แหล่งท่องเที่ยว	ศักยภาพ		ความพร้อม
	ตลอดปี	เฉพาะฤดู	
1. จุดเรียนรู้ผักกุ่ม“ผักฮิมของอาหารคองจีนชื่อ” และเกษตรปลอดสารอาหารธรรมชาติริมฝั่งโขง		ฤดูหนาว	
2. ตลาดชายแดนบ้านใหม่สังข์พันธ์	/		/
3. จุดชมดอกฝ้ายบานลานฝั่งบ้านสุละ		ฤดูร้อน(แล้ง)	อยู่ระหว่าง ดำเนินการ

2.2 ด้านองค์กรและการจัดการ

กลุ่มการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านสุละ-ดอนกุ่มตั้งขึ้นในปีพ.ศ. 2559 ในระยะแรกเป็นการตั้งเฉพาะกิจเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของคณะนักท่องเที่ยวไทย-ลาวชุดแรกซึ่งประกอบด้วยเจ้าเมืองชนะสมบุญ ประธานสงฆ์เมืองชนะสมบุญ และนายอำเภอโขงเจียมพร้อมด้วยหน่วยงานภาครัฐและผู้ประกอบการด้านท่องเที่ยวทั้งไทยและลาวจำนวน 75 คน โดย 30 คนในจำนวนนี้เป็นนักท่องเที่ยวทดลองที่ร่วมประเมินศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวบ้านสุละ-ดอนกุ่มในกิจกรรม “ล่องสายน้ำสานความสัมพันธ์สองฝั่งโขงไทยลาวเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างอำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีกับเมืองชนะสมบุญแขวงจำปาสัก” เมื่อวันที่ 9 เมษายน 2559

ชุมชนบ้านสุละ-ดอนกุ่มมีการจัดโครงสร้างองค์กรการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้

1) นายบ้านผู้รับผิดชอบรวม/เลขาพรรคบ้าน (เทียบเท่าผู้ใหญ่บ้านของไทย) ทำหน้าที่ประสานการนำการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโดยตำแหน่ง

2) นายบ้านฝ่ายเศรษฐกิจวัฒนธรรมสังคม (เทียบเท่าผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านของไทย) ทำหน้าที่กรรมการรับผิดชอบด้านการประสานข้อมูลการท่องเที่ยวและการนำเที่ยวของบ้านโดยตำแหน่ง

3) นายบ้านฝ่ายป้องกันความสงบและป้องกันชาติ (เทียบเท่าผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านของไทย) ทำหน้าที่กรรมการรับผิดชอบด้านการประสานอำนวยความสะดวกและความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวของบ้านโดยตำแหน่ง

4) มัคทายกวัดบ้านสุละทำหน้าที่กรรมการรับผิดชอบด้านพิธีกรรมและศาสนพิธีในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของบ้านโดยตำแหน่ง

5) ประธานการนำกลุ่มแม่หญิงบ้านสุละ (กลุ่มสตรี) รับผิดชอบด้านการต้อนรับและอาหาร ทั้งนี้มีชาวบ้านสุละ-ดอนกุ่มทั้ง 108ครัวเรือนเป็นสมาชิกเพราะถือว่าเมื่อนักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยี่ยมชมเยือนชุมชนชาวบ้านทุกคนมีหน้าที่ในการช่วยเหลือดูแล

ด้านรายได้ กลุ่มการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านสุละ-ดอนกุ่มไม่มีการกำหนดราคาแบบเหมาชุดการท่องเที่ยว (Package) แต่จะปรับยืดหยุ่นตามชนิดอาหารซึ่งเป็นเมนูตามฤดูกาลที่นักท่องเที่ยวเลือกและตกลงกันเป็นครั้งๆ ไป ในส่วนการบริหารจัดการรายได้ กลุ่มมีการกำหนดสัดส่วนการแบ่งปันผลประโยชน์ ดังนี้

1) รายได้จากเรือนำเที่ยว

1.1) ค่าจ้างเหมาเรือนำเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจัดหาเองราคาและคุณภาพเท่าเทียมกัน กรณีนี้ไม่มีการหักรายได้เข้าบำรุงชุมชนและเจ้าของเรือไม่ค่อยยืดหยุ่นเวลาในการท่องเที่ยว

1.2) ค่าจ้างเหมาเรือนำเที่ยวที่ชุมชนจัดหาให้ราคาและคุณภาพเท่าเทียมกันกรณีนี้มีการหักค่าจ้างเรือร้อยละ 5-10 บำรุงชุมชนเพื่อการพัฒนาและค่าประสานงานการท่องเที่ยวและมีการยืดหยุ่นเวลาในการบริการนำเที่ยวได้

2) ค่าจ้างเหมารถยนต์นำเที่ยวในชุมชน

มีให้เลือก 2 กรณี คือ ทางกลุ่มจะเป็นผู้ประสานและให้นักท่องเที่ยวตกลงราคากับเจ้าของรถยนต์เองหรือชุมชนจัดหาให้ในราคาและคุณภาพบริการที่เท่าเทียมกันโดยมีการหักค่าจ้างเรือจำนวนร้อยละ 5-10 เข้าบำรุงชุมชนเพื่อการพัฒนาและค่าประสานงานการท่องเที่ยว

3) ค่าอาหาร

ชุมชนการท่องเที่ยวบ้านสุละไม่มีกำหนดชุดเมนูอาหาร (Menu Set) แต่คำนวณจากจำนวนนักท่องเที่ยวประเภทอาหารและมื้ออาหารเพื่อนำมาเป็นฐานคิดเฉลี่ยค่าวัตถุดิบค่าใช้จ่ายในการจัดหา

ค่าแรง การประกอบอาหารเป็นต้น เงินในส่วนนี้ไม่มีการหักบำรุงชุมชน จะมีการหักในส่วนค่าใช้จ่ายในการประสานงานที่เกี่ยวข้องเพราะคิดเฉพาะต้นทุนบวกค่าแรงเท่านั้น

4) ค่าบริการต้อนรับและนำเที่ยว

การต้อนรับนักท่องเที่ยวของชุมชนเป็นแบบเรียบง่าย ในส่วนการบริการนำเที่ยว การบรรยายข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวชุมชนบ้านสุละไม่ได้กำหนดอัตราค่าบริการ แล้วแต่คณะนักท่องเที่ยวเห็นเหมาะสมและชุมชนขอรับเป็นลักษณะเงินผ้าป่าบำรุงบ้านเพื่อเป็นทุนในการสร้างข้าว (สะพาน) ข้ามลำห้วยเพื่อแก้ไขปัญหาเร่งด่วนของชาวบ้านและพัฒนาสาธารณูปโภคอื่นที่จำเป็นเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ซึ่งจากการสังเกตการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่บ้านสุละให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวเมื่อวันที่ 9 เมษายน 2559 ที่มีนักท่องเที่ยวจำนวน 75 คนมีการจัดอาหารจำพวกปลา ผัก และเนื้อหมู 6 ชนิดมีผลไม้และของหวานรวมเป็น 8 ชนิดพร้อมน้ำดื่มเฉลี่ยคนละ 3 ขวดคิดเป็นเงินค่าอาหารรวมน้ำแข็งผ้าเย็นและการประสานอื่นๆ เป็นเงิน 20,000 บาท (ไม่รวมค่าเรือ) คิดเฉลี่ยต่อจำนวนนักท่องเที่ยวได้เท่ากับ 267 บาทต่อคน และพบว่าชาวบ้านมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวครั้งนี้ในระดับดีมาก การจัดการด้านอาหารเพียงพอและเหมาะสม ในส่วนของการจัดการโดยภาพรวมเรียบร้อยดี

2.3 ด้านกิจกรรมการเรียนรู้

การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวบ้านสุละ-คอนกุ่มมี 2 ลักษณะคือกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำและกิจกรรมการเยี่ยมชมเยือนชุมชนและการเดินป่าศึกษาธรรมชาติ

เส้นทางแรกเริ่มต้นที่ท่าน้ำอำเภอโขงเจียมแม่น้ำสองสีตลาดชายแดนบ้านใหม่สังสำพัน สปป.ลาว ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวที่ดำเนินการมา โดยก่อนข้าม สปป.ลาว ขอให้ทางรถไฟและเรือนำเที่ยว รับการตรวจและบันทึกข้อมูลบุคคลและจำนวนให้ถูกต้องแล้วนำมาแจ้งกับด่านบ้านใหม่สังสำพันเพื่อตรวจสอบยอดนักท่องเที่ยวขาเข้าและขาออกให้ตรงกัน

เส้นทางที่ 2 เริ่มจากจุดผ่อนปรนการค้าชายแดนบ้านด่านอำเภอโขงเจียมซึ่งมีตลาดนัดสินค้าชายแดนสัปดาห์ละสามวันคือในช่วงเช้าของวันเสาร์ วันอังคารและวันพฤหัสบดีโดยเฉพาะวันเสาร์จะมีเรือจำนวนมากจากฝั่ง สปป.ลาว ทั้งจากแขวงสาละวันและจำปาสักที่มาส่งและซื้อสินค้าที่ตลาดจุดผ่อนปรนฯ โขงเจียม

ส่วนกิจกรรมการเยี่ยมชมเยือนชุมชนและการเดินศึกษาธรรมชาติของบ้านสุละเริ่มต้นจากจุดจอดเรือบริเวณปากลำห้วยใต้บ้านสุละ นักท่องเที่ยวจะได้รับการต้อนรับที่อบอุ่นจากการไหว้และ

ตั้งแถวต้อนรับที่ทำน้ำหน้าหมู่บ้านหากเป็นช่วงดอกไม้ป่าบานชาวบ้านจะทำเป็นพวงมาลัยดอกไม้ป่า ถ้าฤดูดอกฝ้ายบานก็จะเป็นมาลัยดอกฝ้ายต้อนรับ ส่วนขบวนพื่อนเมื่อนักท่องเที่ยวรับมาลัยดอกไม้แล้วชาวบ้านจะพื่อนต้อนรับกันตามธรรมเนียมพื้นบ้านเหมือนการแห่บุญกัณฑ์หลอน โดยการเปิดหมอลำแล้วเอาเครื่องเสียงใส่รถขึ้นไปแล้วเชิญชวนนักท่องเที่ยวมาร่วมพื่อนแห่ตามจังหวะเข้าหมู่บ้าน แล้วนำพาไปไหว้ “ฮอยพระบาทศักดิ์สิทธิ์” (รอยพระพุทธรบาท) ซึ่งประดิษฐานอยู่ในวัดบ้านสุละ นมัสการขอพรเพื่อความโชคดี และโปรแกรมท่องเที่ยวที่ชุมชนบ้านสุละต้องการให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมคือการร่วมทำบุญถวายภัตตาหารเพลพระสงฆ์ ร่วมรับพรและรับประพรมน้ำพระพุทธมนต์เพื่อเป็นสิริมงคลเมื่อเสร็จพิธี ชุมชนจะเชิญนักท่องเที่ยวที่นั่งล้อมวงกินข้าวแบบเรียบง่ายที่ศาลาการเปรียญ จากนั้นเดินทางไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางศึกษาธรรมชาติภูผาบ้าน สำหรับคนที่สุขภาพไม่เอื้อต่อการเดินขึ้นเขาทางกลุ่มก็จะประสานจ้างรถยนต์ในชุมชนให้ โดยแหล่งท่องเที่ยวจุดแรกกรณีเริ่มต้นจากหมู่บ้านคือจุดเรียนรู้ภูมิปัญญาข้าวไม่เลียนลำ (สะพานท่อนซุง) จุดที่สองและสามอยู่บริเวณเดียวกันได้แก่ “หินหลักคอนดอนบั้งขึ้น” และ “หินสิลาเลกโบราณ” จุดที่สี่ “หินงูเห่า” เรื่องเล่าชาวบ้านอิงตำนานในพระพุทธศาสนา หากคณะท่องเที่ยวต้องการและมีเวลาพอมีคฤตศก้อาจนำไปชมหินคอกม้าซึ่งอยู่ไกลออกไปราว 2 กิโลเมตร ระหว่างการเดินทาง ผู้นำทางจะเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ซักถามและถ่ายภาพตามอัธยาศัย จุดชมวิวกู่ผาบ้านจะมีสีส้มมากในช่วงปลายฤดูหนาวย่างเข้าฤดูร้อนระหว่างเดือนมกราคมถึงมีนาคมที่ดอกช้างน้ำซึ่งเป็นทั้งพืชสมุนไพรและดอกไม้ป่าสีเหลืองอ่อนจะบานสะพรั่งทั่วทั้งเนินภูแห่งนี้ทำให้ทัศนียภาพของแหล่งท่องเที่ยวสวยงามอบอวลไปด้วยกลิ่นหอมของดอกไม้ป่า กอปรกับเป็นช่วงที่น้ำในแม่น้ำลัดทำให้มองเห็นเกาะแก่งในแม่น้ำโขงมากมาย

อภิปรายผล

ตารางเปรียบเทียบแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว
บ้านท่าลี่ จังหวัดอุดรราชธานีและบ้านสุละ-คอนกุ่ม แขวงจำปาสัก สปป.ลาว

ตารางที่ 5

ประเภททรัพยากรทางธรรมชาติ

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว (ไทย-ลาว)	ศักยภาพ ตลอดปี	เฉพาะฤดู	ความพร้อม
1	ศาลาชมวิวริมโขง	(ไทย)	/	/
2	หินสอยพระบาทเก็บแก้ว	(ลาว)	/	/
3	จุดเรียนรู้พืชผักคำบรรพ์ต้นผง	(ไทย)	/	/
4	หินศิลาแลงโบราณ	(ลาว)	/	/
5	จุดเรียนรู้ผักหวานป่า	(ไทย)	/	/
6	หินหลักคอนถอนบั้ง	(ลาว)	/	/
7	จุดเรียนรู้ปู่เขา(กะปู้หิน)	(ไทย)	ฤดูฝน	/
8	หินหงามเต่า	(ลาว)	/	ต้องปรับปรุง เส้นทาง
9	เนินวัดใจเขาอ่อนสาวราว	(ไทย)	/	/
10	หินคอกม้า	(ลาว)	/	ต้องปรับปรุง เส้นทาง
11	จุดเรียนรู้ป่าเต็งรัง	(ไทย)	/	/
12	หินสอยพระบาทพุดานยาว	(ลาว)	/	/
13	หินเต่าคู่รัก	(ไทย)	/	/
14	จุดเขียนสู่สมุนไพร, ไม้สังผา, เตยป่า	(ลาว)	/	ต้องปรับปรุง เส้นทาง
15	จุดชมวิวผาบ่อง	(ไทย)	/	/
16	ถ้ำไหโบราณ	(ลาว)	/	ต้องปรับปรุง เส้นทาง
17	โหล่นสี่บ้านสอยพระบาทกลางถ้ำ	(ไทย)	ฤดูแล้ง	/
18	ผาสลักเล็ก	(ลาว)	ฤดูแล้ง	/
19	หาดขี้หมา	(ไทย)	ฤดูแล้ง	/

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว (ไทย-ลาว)	ศักยภาพ	ความพร้อม
20	หาดคอนกุ่ม (ลาว)	ฤดูแล้ง	/
21	โหล่น/คอนปลาแดก (ไทย)	ฤดูแล้ง	/
22	หาดบ้านใหม่ (ลาว)	ฤดูแล้ง	/
23	บึงกว้าง (ไทย)	ฤดูแล้ง	/
24	จิวโง๊ะ “คู่มื้มนิโคตร” (ลาว)	/	ต้องปรับปรุง เส้นทาง
25	แก่งซาง (ไทย)	ฤดูแล้ง	/
26	ถ้ำเขมร “ทับที่พักคนหาปลา” (ไทย)	ฤดูแล้ง	/
27	บึงสีนึ่งผา “วิถีจับปลาด้วยมือเปล่า” (ไทย)	ฤดูแล้ง	/
28	แก่งพันโบก “แอ่งหินธรรมชาติ” (ไทย)	ฤดูแล้ง	/
29	เสาเฉลียงปู่ย่าพะลานรอยเสือ (ไทย)	/	/

ตารางที่ 6

ประเภททรัพยากรทางวัฒนธรรม

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว (ไทย-ลาว)	ศักยภาพ	ความพร้อม
		ตลอดปี	เฉพาะฤดู
1	ฐานการเรียนรู้ภูมิปัญญาสานกระติบไทย (ไทย)	/	/
2	จุดเขียนผู้ฝึกกลุ่ม “อาหารฮิมของ” (ลาว)		ฤดูแล้ง /
3	ฐานเรียนรู้ภูมิปัญญาสานลื้อเตย (ไทย)	/	/
4	ตลาดชายแดนบ้านใหม่สิงคำเพ็ง (ลาว)	/	/
5	ฐานเรียนรู้สมุนไพรไทย (ไทย)	/	/
6	จุดชมวิถีดอกฝ้ายบานที่ลานโจง – บ้านสุละ (ลาว)		ฤดูแล้ง /

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ	แหล่งท่องเที่ยว (ไทย-ลาว)	ศักยภาพ		ความพร้อม
		ตลอดปี	เฉพาะฤดู	
7	ถ้ำทรายจุดตั้งถิ่นฐานในลำน้ำโขงแห่งแรกของบรรพบุรุษ (ไทย)		ฤดูแล้ง	/
8	ฐานเรียนรู้เกษตรบนลานหินร.เพียงหลวง (ไทย)	/		/
9	ศาลปู่ตาหอผีเชียงไทย (ไทย)	/		/
10	รอยพระพุทธรูปทางช้าง (ไทย)	/		/
11	วิถีทำประมงพื้นบ้านในลุ่มน้ำโขง (ไทย/ลาว)	/		/
12	กิจกรรมบ้านพักโฮมสเตย์ (ไทย)	/		/
13	ภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์ผาบ่อง (ไทย)	/		/
14	ภาพเขียนสียุคก่อนประวัติศาสตร์ผาเจ็ก ผาเมย (ไทย)	/		/

ข้อมูลจากตารางเปรียบเทียบข้างต้นแสดงให้เห็นว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวของหมู่บ้านชายแดนไทย ลาว ในการศึกษาครั้งนี้มีทั้งสิ้น 43 แหล่ง แบ่งเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ 29 แหล่ง ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม 14 แหล่ง จำแนกเป็น ทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านท่าลี่ (ประเทศไทย) 27 แหล่ง และทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่บ้านสุละดอนกุ่ม 15 แหล่ง และแหล่งท่องเที่ยวร่วมของหมู่บ้านชายแดนไทย ลาว 1 แหล่ง ได้แก่ วิถีชีวิตการทำประมงพื้นบ้านร่วมกันในแม่น้ำโขง

ผลการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาวพบว่าหมู่บ้านท่าลี่ ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี และ บ้านสุละดอนกุ่ม แขวงจำปาสัก

ลัก สปป.ลาว มีจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติร่วมกันของทั้งสองพื้นที่ ได้แก่ แม่น้ำโขง ภูเขาเกาะแก่ง โบกหินผาและป่าไม้ และความเป็นพื้นที่ชายแดนนอกจากนี้ยังมีจุดเด่นร่วมทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของชาวลาวและวัฒนธรรมของชาวลาวกลุ่มที่เป็นการผสมผสานเชิงวัฒนธรรมดั้งเดิมเข้ากับอัตลักษณ์สองกองสิบสี่และพระพุทธศาสนาผ่านการกล่อมเกลาทงสังคมก่อให้เกิดเป็นอัตลักษณ์ร่วม (Co-Identity) ของชุมชน ซึ่งฐานทรัพยากรร่วมของหมู่บ้านชายแดนไทย ลาวข้างต้นล้วนสอดคล้องกับพันธกิจของแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน ที่เน้นส่งเสริมพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยว 4 กลุ่มเป้าหมายคือ 1) วัฒนธรรมและมรดกทางวัฒนธรรม 2) ธรรมชาติ 3) การท่องเที่ยวโดยชุมชนและ 4) การท่องเที่ยวทางน้ำ (ASEAN Tourism Strategic Plan 2011–2015 (2011) นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า หมู่บ้านชายแดนไทย –ลาว ยังมีจุดเด่นทางสังคมได้แก่ วิถีชีวิตของชุมชน คือ ความเป็นอยู่แบบพอเพียงเรียบง่ายสามัคคีรักสงบและเอื้อเฟื้อเกื้อกูลกันที่สะท้อนจากวิถีการจับปลาในแม่น้ำโขง การเกษตรและปศุสัตว์แบบพื้นบ้านการจักสานและการเก็บหาของป่าตามฤดูกาล

ในด้านความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมายและแรงจูงใจในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของสองหมู่บ้าน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของพจนานวนศรี (Saunstri, 2003: 41) 2 ประการคือ 1) ชุมชนต้องการเผยแพร่ของดีที่ชุมชนมีอยู่และ 2) ชุมชนต้องการแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาและเป็นกลไกในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาชุมชนกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ ชุมชนต้องการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและปรับปรุงหมู่บ้านและคุณภาพชีวิตของประชาชน

ในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทั้งสองประการนั้น ชุมชนได้จัดให้มีกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสนทนาแลกเปลี่ยนและผ่านพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาเช่น การร่วมทำบุญด้วยการถวายภัตตาหารเพลแด่พระสงฆ์ที่ชุมชนชาวบ้านสร้างโอกาสให้นักท่องเที่ยวทุกคนมีส่วนร่วมในการทำบุญกุศลตามกาลซึ่งเป็นหนึ่งในมงคลชีวิต 38 ประการทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความอึดอึ้งใจ การได้รับการประพรมน้ำพระพุทธมนต์ที่เชื่อว่าเป็นการจัดทุกขโสภโรกภัยเสริมสร้างมงคลและขวัญกำลังใจแก่นักท่องเที่ยวผู้มาเยือน เป็นต้นนอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมชุมชนผ่านเรื่องเล่าท้องถิ่นและตำนานที่เป็นคติชน (Folklore) ก่อให้เกิดการแสดงออกในรูปของพิธีกรรมและความเคารพศรัทธาของคนในชุมชนถือเป็นกระบวนการสื่อความหมายเกี่ยวกับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชุมชนชาวบ้านเคารพศรัทธา

ด้านการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาและขนบวิถีชีวิตท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกประการของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ที่สร้างโอกาสให้หมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว ได้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ในการสื่อความหมายผ่านวิถีการดำเนินของคนสองฝั่งแม่น้ำโขงผ่านฐานการเรียนรู้ เช่น ฐานการเรียนรู้การสานกระติบ สานเสื่อใบเตย ข้าวไม่เลียนลำ รวมถึงลานดอกฝ้ายริมฝั่งโขงซึ่งเป็นฐานการเรียนรู้ที่สร้างการมีส่วนร่วมให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสเรียนรู้และสัมผัสการปลูกฝ้ายเก็บฝ้ายตากฝ้าย ไปจนถึงวิถีการลงช่วงที่สตรีในสองฝั่งไทย-ลาวในอดีตทำเป็นกิจวัตร โดยธรรมเนียมนิยมดั้งเดิมของคนลุ่มน้ำโขงที่สาว ๆ มักนำหลามานั่งจั่นฝ้ายรวมกันโดยปูเสื่อที่ลานกลางบ้าน แล้วนั่งล้อมวงจั่นฝ้ายเรียกว่า “โฮมหลาลงช่วง” ส่วนหนุ่ม ๆ ก็จะมาเกี่ยวพาราสีสาวเจ้าโดยนำแคนมาเป่าลาย(ทำนอง)ล่องโขงหรือคิดพิณเป็นสื่อเกี่ยวสาวและใช้คำผญา (อ่านว่า ผะ-หยา) เพื่อเป็นการเทียบเคียงหยั่งเชิงถามความรู้สึกรักของสาวว่า มีใจเอนมาหรือไม่ ฝ่ายสาวจั่นฝ้ายก็จะตอบโดยใช้คำผญาเช่นกัน ทั้งนี้เพราะคนสมัยก่อนมีความละเอียดจะไม่ถามกันตรงๆ ซึ่งหากสาวเจ้ามีความยินดีพอใจในหนุ่มนั้นก็จะตอบเป็นคำผญาในเชิงเปิดทาง (Kayankan, 2016: Interview)

ส่วนฐานเรียนรู้ข้าวไม่เลียนลำ (สะพานท่อนซุง) นั้น เป็นฐานการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นภูมิปัญญาของชาวบ้านที่เลือกเอาไม้ลำที่ตรงและไม่ตรงมาวางเรียงสลับซ้อนกันขึ้นเป็นชั้นๆ เพื่อให้เป็นช่องระบายน้ำได้สะดวกเพื่อไม่ให้ท่วมขังหรือไปกัดเซาะดินด้านขอบตลิ่งทั้งสองข้างของลำห้วย และแสดงให้เห็นถึงความสามัคคีและการร่วมแรงร่วมใจของชาวบ้านในชุมชนเพื่อเอาชนะอุปสรรคช่วยให้คนสัตว์เลี้ยงและยานพาหนะสามารถข้ามลำห้วยได้ทั้งนี้เพราะในทุกฤดูฝนความแรงของกระแสน้ำจะทำให้สะพานชำรุด เมื่อน้ำลดชาวบ้านก็จะร่วมแรงกันสร้างสะพานใหม่อีกครั้งเป็นวัฏจักรเช่นนี้ทุกปี (Sangthong, 2016: Interview)

ในด้านจุดอ่อนของชุมชนทั้งสองแห่งในภาพรวมได้แก่ 1) ด้านองค์กรและการจัดการชุมชนการท่องเที่ยวชายแดนไทยลาวทั้งสองแห่งยังขาดองค์ความรู้ในการบริหารจัดการในเชิงวิชาการที่เป็นระบบขาดการคิดค้นใหม่ๆ เพื่อบูรณาการการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้า/ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและขาดความรู้เกี่ยวกับหลักการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาดท่องเที่ยวไปยังกลุ่มเป้าหมาย 2) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งสองชุมชนยังมีจุดอ่อนในเรื่องภาษาอังกฤษที่ใช้สื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติขาดทักษะในการใช้ระบบ IT 3) ด้านการเชื่อมโยงทั้งสองชุมชนยังมีจุดอ่อนในเรื่องความทึบกันการเกี่ยวกับเส้นทางและการเข้าถึงและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการรวมทั้งไฟฟ้าสัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตที่ขาดประสิทธิภาพ

ระเบียบแนวปฏิบัติในการท่องเที่ยวข้ามแดนระหว่างกันยังขาดความชัดเจน 4) จุดอ่อนและอุปสรรคเชิงพื้นที่ด้านอื่นๆ ได้แก่ระบบบริการด้านการปฐมพยาบาลและสาธารณสุขตั้งอยู่ห่างไกลจากชุมชน การขึ้นลงของแม่น้ำโขงที่ไม่เป็นปกติอันอาจเกิดจากการปิดเปิดน้ำของเขื่อนจีนทำให้กระทบต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวทางน้ำของชุมชน

สรุปผล

จากการศึกษาศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนของหมู่บ้านชายแดนไทย-ลาว จังหวัดอุบลราชธานี และ แขวงจำปาสัก พบว่า มีทั้งจุดเด่นที่ควรได้รับการพัฒนาต่อยอดและจุดด้อยที่สมควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข ดังนี้

1. การพัฒนาต่อยอดจากจุดเด่นของทั้งสองชุมชนเพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน และแผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอาเซียน (ASEAN Tourism Strategic Plan: ATSP) ประกอบด้วย
 - 1) ด้านการพัฒนาสินค้าการท่องเที่ยว ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนปรับปรุงพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยว ข้อมูลฐานการเรียนรู้การท่องเที่ยว สิ่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนและภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้า อาทิ การทำกระดืบข้าวจี้วทำสังเพื่อเป็นของที่ระลึก หรือหมวกใบมะพร้าวชาวบรูเพื่อให้นักท่องเที่ยวใช้เวลาเดินป่า การทำพวงมาลัยดอกฝ้าย การสืบสานประเพณีลงช่วง การปรับปรุงจุดถ่ายภาพตะวันอ้อมโขง เพื่อเป็นสินค้าและสร้างจุดขายใหม่ด้านการท่องเที่ยวของบ้านสู่ละให้สอดคล้องกับกระแสนิยมถ่ายรูปแบบ “เชลฟี” ในแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรมีการอบรมพัฒนาความรู้ในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และทักษะด้านบริการอื่นๆที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมทั้งควรมีการอบรมให้ความรู้ภาษาอังกฤษสำหรับสื่อสารกับนักท่องเที่ยวและการอบรมพัฒนาทักษะในการใช้ระบบ IT แก่ชุมชน 3) ด้านการพัฒนาเชื่อมโยง ควรมีการเชื่อมโยงองค์การการท่องเที่ยวชุมชนชายแดนไทย-ลาว ในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยวระหว่างกัน เพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวสร้างและเพิ่มทางเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวที่หลากหลายซึ่งทั้งสองพื้นที่มีศักยภาพและฐานทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลายร่วมกัน เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวแม่น้ำโขงเชื่อมโยงชายแดนไทย ลาว ทำสัง-สุละ/ดอนกุ่ม เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมเวลาหรือเป้าหมายเฉพาะของนักท่องเที่ยว

การพัฒนาเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวแม่น้ำโขงชายแดนไทย-ลาวที่ควรได้รับการพัฒนาเส้นทางแรกคือเส้นทางระหว่างท่าเรืออำเภอโขงเจียมผ่านคอนด่านแม่น้ำสองสีท่าเรือตลาดชายแดนบ้านใหม่สิงคำพัน สปป.ลาว ซึ่งเป็นเส้นทางท่องเที่ยวทางเรือไทย-ลาวเป็นเส้นทางที่ทางการของทั้งไทยและ สปป.ลาว ควรเห็นชอบร่วมกันในการอนุญาตให้เรือของชาวบ้านทั้งไทยและลาวจัดบริการนำเที่ยวโดยมีการบันทึกข้อมูลจำนวนบุคคลตามแบบกำหนดแล้วนำแจ้งเจ้าหน้าที่ทั้งสองฝ่ายเพื่อตรวจสอบนักท่องเที่ยวขาเข้าและขาออกให้ถูกต้องตรงกัน

ส่วนเส้นทางท่องเที่ยวที่สองคือเส้นทางกิจกรรมล่องสายน้ำसानสัมพันธ์สองฝั่งโขงไทย-ลาวโดยจัดเป็นรูปแบบการเชื่อมโยงการจัดการท่องเที่ยวท่องเที่ยวโดยชุมชนระหว่างบ้านท่าลั้ง อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานีประเทศไทยและบ้านสุละ-คอนกุ่มเมืองชะนะสมบูนแขวงจำปาสัก สปป. ลาว

2. การส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจในระดับพื้นที่คือตลาดนัดสินค้าชายแดนไทย-ลาวบริเวณจุดผ่อนปรนทางการค้าบ้านด่านอำเภอโขงเจียมซึ่งจัดสัปดาห์ละ 3 วัน คือในช่วงเช้าของวันเสาร์อังคารและวันพฤหัสบดีโดยเฉพาะวันเสาร์จะมีเรือพ่อค้าแม่ค้าจาก สปป.ลาว จำนวนมากทั้งจากแขวงสาละวันและจำปาสักที่มาส่งและซื้อสินค้าที่อำเภอโขงเจียมจังหวัดอุบลราชธานี

3. การปรับปรุงด้านที่เป็นจุดอ่อน ได้แก่ ด้านองค์กรและการจัดการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมให้ความรู้สำหรับการบริหารจัดการองค์กร การศึกษาดูงานด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ต้นแบบเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนา การบูรณาการสร้างมูลค่าเพิ่มให้สินค้าการท่องเที่ยว และการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการประชาสัมพันธ์และการตลาดแก่ชุมชน ด้านการเชื่อมโยง หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาเส้นทางและการเข้าถึง และระบบสาธารณูปโภครวมทั้งไฟฟ้า สัญญาณโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตให้มีประสิทธิภาพ ทางไทย และ สปป. ลาว ควรปรับระเบียบแนวปฏิบัติที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวข้ามแดนให้สอดคล้องกัน และด้านอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรตั้งระบบบริการด้านการปฐมพยาบาลและสาธารณสุขในหมู่บ้านหรือพื้นที่ใกล้เคียงชุมชน รวมทั้งควรมีระบบส่งต่อฉุกเฉินที่มีประสิทธิภาพเพื่อสามารถรองรับในกรณีมีเหตุฉุกเฉินจากการท่องเที่ยวอย่างทันการณ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2557). *เอกสารทะเบียนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน.
- กรมการท่องเที่ยว. (2556). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย 2558 – 2560*. ค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2558 จาก www.mots.go.th>ewt_dl_link
- _____. (2553). *คู่มือแนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน: ประเภทวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต*. กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. กรุงเทพฯ: พิมพ์ครั้งที่ 2 ตุลาคม 2553.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2554–2559*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, เมษายน 2554.
- พจนา สวนศรี. (2546). *คู่มือการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism Handbook)*. โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติ (Responsible Ecological Social Tour-REST) กรุงเทพฯ: 2546.
- พนัส ดอกบัว และคณะ. (2552). *โครงการวิจัย“รูปแบบการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูภาษาโบราณโดยกลุ่มชาติพันธุ์โบราณท่าลั้งตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี”*. วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีที่ 2 ฉบับที่ 3.
- ยุกติ มุกดาวิจิตร. (2549). “ปลดสายเคี้ยวภูมิ (ประวัติ) ศาสตร์ชาติพันธุ์ในลุ่มน้ำโขง: ผ่านกรอบประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์นิพนธ์แบบพาดข้าม : ในลุ่มน้ำโขง วิฤติ การพัฒนาและทางออก. กรุงเทพฯ:
- ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และกัมปนาท ภักดีกุล, บรรณาธิการ. *มูลนิธิโตโยต้าและมูลนิธิโครงการสร้างตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์. ท่องเที่ยววิถีไทย 2558*.” ค้นเมื่อ 21 เมษายน 2559 จาก TATreviewMagazine.com-2015.
- ไพฑูรย์ ทักทาย. (2558, ธันวาคม 24). *พัฒนาการอำเภอโขงเจียม. สัมภาษณ์*
- เหลาคำ ขันการ. (2559 เมษายน 9). *ปราชญ์ชาวบ้านเกี่ยวกับตำนานลุ่มน้ำโขง. สัมภาษณ์*
- สายสะหมอน สังทอง. (2560 เมษายน 15). *นายบ้านสุละ แขวงจำปาสัก. สัมภาษณ์*
- ASEAN Secretariat. (2011). *ASEAN Tourism Strategic Plan 2011 – 2015*. Jakarta: Indonesia. The ASEAN Secretariat.

Champasak Government Office. (2009). *Investment Opportunities in Laos Champasak province*. Pakse: Lao PDR.

Tourism Authority of Thailand. "TAT Review-2015 Discover THAINESS /

Translated Thai References

ASEAN Secretariat. (2011). *ASEAN Tourism Strategic Plan 2011 – 2015*. Jakarta: Indonesia.

The ASEAN Secretariat. Champasak Government Office. (2009). [in Thai]

Department of Tourism. (2013). *Thailand Tourism Strategies 2015-2017*. Retrieved (2 Nov. 2015) from www.mots.go.th>ewt_dl_link [in Thai]

_____. (2010). *Community-based Tourism Management Guidelines: Culture, Tradition, and Way of Life*. Tourism Department, Tourism and Sports Ministry. (2 nd ed.). Bangkok: October 2010. [in Thai]

Dokbua, P. et al. (2009). "Participation Model of Conservation and Restoration of the Bru Language By Bru Ethnic People in Ban Thalong, TambonHuayPai in KhongChiam District in UbonRatchathani Province," *Area-based Development Research Journal*: (Year 2 ndIssue 3.). [in Thai]

Champasak Government Office.(2009).*Investment Opportunities in Laos Champasak province*. Pakse: Lao PDR.

Khayankarn, L. (2016). Local Wisdom on Mekong River Basin. (Interviewed: 6 April 2016). [in Thai]

Ministry of Tourism and Sports. (2011). *National Tourism Development Plan 2011-2016*. Bangkok: Ministry of Tourism and Sports. April 2011. [in Thai]

Mukdawijit, Y. (2006). *"Disconnecting ethnic geography (History) strap in Mekong basin through cross ethnic history frame: Mekong basin, development crisis and solutions."* Bangkok: Ketsiri, Chanvit and Pakdikul, Kampanart. (Editors). Toyota Foundation and Humanities and Social Sciences Book Production Foundation. [in Thai]

- Sangthong, S. (2017). Village Headman of Su La in Champasak Province. (LAO P.D.R.)
(Interviewed: 15 April 2017). [in Thai]
- Suansri, P. (2003). *Community-based tourism handbook. Tourism for life and nature project (Responsible Ecological Social Tour-REST)*. Bangkok: 2003. [in Thai]
- The Community Development Department. (2014). *Registration document of self-sufficiency model village*. Bangkok: The Community Empowerment Bureau, The Community Development Department. [in Thai]
- Thakthai, P. (2015). Chief of District Community Development Officer. (Interviewed: 24 December 2015). [in Thai]
- Tourism Authority of Thailand. "TAT Review-2015 Discover THAINESS /Tourism Authority of Thailand. from TATreviewMagazine.com-2015. [in Thai]

ผู้เขียน

ดร. ประเวศ หอมชื่น

สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี เลขที่ 2 ถ. ราชธานี อ. เมือง จ. อุบลราชธานี 34000
โทรสาร: 0-4535-2129 โทรศัพท์: 08-1321-6827 อีเมล: po.npk@hotmail.com

Author

Dr. Prawes Homchuen

Regional Development Strategies Programe, Faculty of Humanities and
Social Sciences, Ubonratchathani Rajabhat University 2 Ratchathani Rd.,
Muang Distric, Ubonratchathani Province 34000
Fax: 0-4535-2129 Tel.: 08-1321-6827 E-mail: po.npk@hotmail.com